

Мовленнєвий матеріал орієнтовано на його функцію, а не на форму, а тому лексична й граматична правильність лишаються другорядними по відношенню до думки. Метою комунікативно орієнтованого навчання англійської мови стають: відмова від шаблонних зазубрених мовних моделей і фраз, їх руйнування на користь створення нових, відповідних до ситуації спілкування.

За традиційного навчання спроби викладача виправляти увесь час помилки й прогнозувати варіанти мовленнєвої поведінки у курсантів закріпачують їх і взагалі суперечать комунікативності. Запроваджений комунікативний метод дає змогу курсантові вибирати з власного арсеналу мовних засобів. Свобода у виборі форми для висловлення того чи іншого комунікативного наміру активізує мислення, дає змогу добирати й практикувати різні форми мовлення, розвивати компетентність у спілкуванні англійською мовою.

Помітні результати від впровадження комунікативного підходу у навчання англійської мови курсантів морського вузу дозволяють зробити такі висновки: 1) враховуються статево обумовлені психологічні і фізіологічні особливості здібностей чоловічої учнівської аудиторії, 2) пропонуються відповідні до них види навчальної роботи; 3) аналіз результатів навчання виявляє набагато вищий рівень сформованих знань, навичок і умінь англійської мови курсантів експериментальних груп порівняно із контрольними групами. Тому перспективними для подальших розвідок у даному напрямку можна вважати наступні дослідження: 1) співвідношення індивідуального і колективного у навчанні в рамках комунікативного підходу; 2) розробка комунікативних завдань з використанням автентичних матеріалів; 3) пошук резервів розвитку комунікабельності навіть у найнекомунікабельніших курсантів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Балонов Л.Я., Деглин В.Л. Слух и речь доминантного и недоминантного полушарий. – Л.: Наука, 1976. – 217 с. – Библиогр.: С. 213 – 215.
2. Болонское образовательное пространство и новые возможности повышения качества подготовки моряков. – Морское образование. – 2007. – №1-2. – С. 39.
3. Голубева Э.А., Изюмова С.А. и др. Опыт комплексного исследования учащихся в связи с некоторыми проблемами дифференциации обучения // Вопросы психологии. – 1991. – №2. – С. 132 – 140.
4. Кабардов М.К., Арцишевская Е.В. Типы языковых и коммуникативных способностей и компетенций // Вопросы психологии. – 1996. – №1. – С. 34-49.
5. Сиротнюк А.Л. Развитие міжкульової взаємодії // Психолог. – 2002. – №44. – С. 13 – 15.

УДК 37. 02

В.М. Мелконян

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ДО СТВОРЕННЯ ПИСЕМНОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Стаття присвячена питанням формування підготовчого етапу в системі навчання написання твору, робота над яким складається з навчання постановки мети, “мозкового штурму”, розробки основного тезису, планування твору.

The article deals with the questions of developing skills in preparation writing compositions. The preparation is connected with teaching putting aims, brain storm, working out the main thesis, plan of the composition.

Актуальність теми статті значною мірою зумовлюється розширенням сфери функціонування писемного спілкування, що відображає сучасний стан розвитку суспільства. Соціальна зумовленість суспільства полягає в тому, щоб майбутній учитель був

підготовлений до ефективного використання своїх професійних функцій і повноцінної участі в усіх галузях сучасного суспільного життя, що неможливо без оволодіння вміннями писемної комунікації.

Актуальність поставленої проблеми підтверджують наші багаторічні спостереження за процесом навчання писемного мовлення в мовному вузі, які свідчать про те, що у навчанні англійської мови репродуктивні види письмових робіт переважають над творчими. Основним критерієм оцінки висловлювання є мовна та мовленнєва коректність, внаслідок чого поза увагою залишаються зміст і логіко-структурна побудова тексту. Недостатньо уваги приділяється формуванню професійного вміння корекції висловлювання побудови писемного мовлення. Методичні дослідження з цієї проблеми висвітлено в ряді робіт за такими напрямками навчання писемного мовлення: 1) професійна підготовка майбутніх учителів [3; 5]; 2) особливості організації навчання писемного мовлення на початковому ступені на молодших курсах вищого навчального закладу [2]; 3) навчання написання конкретних жанрів письмового продукту: твір-роздум, твір-опис, твір-пояснення, твір-аргументація, твір-розповідь [1]; 4) розвиток певних умінь писемного мовлення [4].

У вітчизняній методиці питання організації роботи з текстом на різних етапах написання, процес підготовки до написання твору випадає з кола зору вчених. Таким чином, з усього сказаного випливає, що проблема навчання писемного мовлення поки ще не має достатньо розвинутого підґрунтя. Відсутність таких робіт негативно позначається на педагогічній практиці: студенти отримують тему твору, але не знають, з чого починати. Сукупність зазначених чинників зумовлює необхідність розробки теоретично обґрунтованої системи навчання написання твору.

Система навчання написання твору складається з трьох етапів. Перший етап “Підготовка і планування твору” припускає визначення стратегії і тактики написання твору, а саме: постановку мети висловлювання, розуміння поставленого завдання, “мозковий штурм”, розробку головного тезису, планування твору. Другий етап “Написання твору” допоможе відібрати необхідні ідеї і сформулювати їх у вигляді попередньої версії твору. Третій етап “Виправлення помилок на рівні змісту і мовної форми” є необхідним для того, щоб попередня версія перетворилася на повноцінний.

Оскільки рамки статті не дозволяють розглянути всі 3 етапи, зупинимося на першому етапі докладніше. Для того, щоб написати гарний твір, необхідно знати про що і для кого ви пишете. Стратегія і тактика передбачає визначення потенційного читача, мети звернення до нього, а також як ці два фактори пов'язані між собою, і як вони впливають на співрозмовника. Як відомо, ми звертаємось до широкої аудиторії читачів з різними інтересами і смаками, деякі з них мають багато спільного з нами і навіть поділяють нашу точку зору. Дуже важливо уявляти собі, наскільки ваша ідея зацікавить читача, що нового він хотів дізнатися з твору, згодний чи ні з вашою позицією. Це, у свою чергу, залежить від того, наскільки читач ознайомлений з предметом розмови. У зв'язку з цим необхідно пам'ятати: для того, щоб бути зрозумілим для читача необхідно уникати використання термінів або замість них вживати зрозумілі слова. Якщо ви пишете про свій улюблений роман, не треба забувати, що широкому загалу читачів ця тема може бути невідомою. У деяких випадках не буде зайвим нагадати про сюжети і персонажів роману. Якщо ви аналізуєте художні особливості твору, дайте короткий опис відібраного уривку, місця дії.

При написанні твору слід звернути увагу на загальні риси, що складають основу сприйняття інформації читачем: про що ви пишете і наскільки глибокі ваші знання з цього предмета, наскільки оригінальна (нова) ваша точка зору, чи ви вмієте логічно організувати ваші думки, ілюструвати їх конкретними прикладами, чи грамотно ви викладаєте свої думки. Друге, що об'єднує авторів творів, – це необхідність пояснення отриманої інформації, донесення мети висловлювання. Необхідно пам'ятати, що ціль формується на першому етапі роботи – на етапі підготовки і планування твору. Правильне формування мети передбачає не тільки уважне читання завдання, визначення теми твору, але й спосіб її розкриття: чи будете ви досліджувати проблему, чи вам слід запропонувати своє рішення даної проблеми і

переконати читача у своїй правоті, чи займетесь ви порівняльно-співставним аналізом, чи вам потрібно пояснити причиново-наслідкові зв'язки виникнення проблеми. Реалізації цього може допомогти завдання "Complete the sentence". Наприклад: Complete the sentence. Use one of the following verbs: My goal of this essay is to:

- analyze – аналізувати
- compare – порівнювати
- describe – описати
- explain – пояснити

You may use several verbs or even a phrase.

My goal of this essay is to:

- demonstrate that many people work more effectively at night;
- explain why I think so;
- prove my point of view.

Цікавим також може бути таке завдання, як:

Take a text – a newspaper article, an essay – and read it carefully. Can you determine what the writer hopes to achieve? Can you tell who the "target" audience is?

Дуже важливим є необхідність слідування темі. Для цього може використовуватися таке завдання: Underline words which are connected with the topic. Circle all the verbs which should show how to act – direction words (to analyse, to discuss, to evaluate).

Наприклад:

Some television shows are dramas, some are situation comedies, and some are "reality shows" that deal with real people in real situations. Describe your favourite show and compare it with the rest.

Explain your choice.

Заслуговує на увагу таке завдання: Clarify the subject and the directions for the sentences below:

1. Read the novel ... . In the essay compare the appearance of the main character in the very beginning of the story and the very end of it.

subject	directions
---------	------------

Графу "directions" заповнити дуже важко. Для полегшення цього завдання можна використати питання такого типу:

1. What do you think of a ...?	A) evaluate
2. Do you agree...?	B) argue
3. Why is/does...?	C) explain
4. What is/are...?	D) define
5. What caused...?	E) explain
6. How are/does...?	F) evaluate

Щоб зрозуміти, як почати писати твір, можна використовувати методику "мозкового штурму" чи методику сприйняття ідей. Існує декілька варіантів цієї методики:

- лист без правил;
- перелік ідей;
- питання;
- схеми.

Розглянемо дану методику докладніше, оскільки вона представляє інтерес з практичної точки зору. "Лист без правил" – це метод фіксування на папері того, що прийшло в голову після того, як дізнались тему твору. Дається воля фантазії, логіці, асоціації. Необхідно записувати все, що народжується в мозку. Такий "потік свідомості" обов'язково народжує основну думку – зерно твору. У такому завданні є обмеження часу – тільки 2-3 хвилини. Другим типом "мозкового штурму" є постановка питань. В англійській мові такими

питаннями є “Who? What? When? Where? Why? How?”. Питання – це удосконалена форма “переліку ідей”, де кожний пункт – питання, коли ви можете запитати в самого себе.

Для тих, у кого добре розвинена зорова пам'ять і просторове мислення, може вживатися такий тип “мозкового штурму” як схеми. Цей варіант “зрощення ідей” відрізняється від попереднього тим, що в даному випадку ваші думки розвиваються одразу у всіх чотирьох напрямках: вліво, вправо, вгору, вниз. Ви на власні очі переконаєтесь, як одна думка народжує іншу, а та, в свою чергу, наступну (наскільки вистачить уяви). Крім того, на цьому етапі роботи над твором не просто генеруються ідеї, але вони організовуються в структуру. Наочно схема виглядає так: у центрі сторінки розташовується завдання, від нього йдуть стрілки до головних ідей, а вже від них – другорядні, допоміжні, однак логічно обгрунтовані.

Після закінчення “мозкового штурму” необхідно вибрати цікаву ідею для тих, що у вас залишилися після цього етапу. Для цього відкидаються ідеї, що не викликають зацікавлення ні в того, хто пише, ні у “реального” читача; не можуть бути розкриті через різні причини. Далі необхідно сфокусувати тему: якщо задана тема звучить “широко”, необхідно грамотно “звужити” її. Прикладом застосування такої методики може бути наступне завдання: *Take the following tasks and narrow them to a question you could turn into a main thesis: compare yourself of today and yourself five years ago. In what ways are you the same or different?*

При написанні твору дуже важливим є складання плану. План твору може бути докладним чи коротким, схематичним. Найголовніше при складанні плану – це організація аргументації головного тезису. Слід пам'ятати, що твір не повинен представляти один нерозривний текст. Його необхідно розбити на абзаци, що є одним із найважливіших авторських прийомів. Як відомо, абзац – це одне чи кілька речень, об'єднаних спільною ідеєю. Як і знаки пунктуації, абзаци розділяють окремі думки та ідеї. Абзаци необхідні не тільки з точки зору змісту, але й наочно. Для кращого сприйняття читачем, твір, як мінімум, повинен складатися з п'яти абзців і мати наступний план:

1. Введення. Головний тезис.
2. Перша думка, що підтверджує головний тезис.
3. Друга думка, що підтверджує головний тезис.
4. Третя думка, що підтверджує головний тезис.
5. Заключення. Висновок.

Наскільки кожний абзац буде розкритий, підтверджений, аргументований, залежить від того, хто пише. Однак, щоб досягти успіху, необхідно пам'ятати наступне:

- в основі будь-якого твору лежить головний тезис;
- головний тезис вимагає аргументації;
- аргументація головного тезису потребує організації;
- організація аргументації головного тезису представляє собою планову структуру.

Представляється, що подібна методика підготовки до написання твору може бути ефективною при навчанні письмового виду мовленнєвої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арминян Х.Р. Обучение сочинению-рассуждению на патристическую тематику с опорой на заданный языковой материал и сюжет (на 1 курсе факультета испанского языка и литературы в высших педагогических школах на Кубе). Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13. 0. 02 / Киевск. гос. пед. ин-т иностр. яз. – К., 1983. – 24 с.
2. Енамева Т.М. Теоретическое и экспериментальное обоснование методики обучения письменному выражению мыслей на 1 курсе языкового вуза (английский язык): Дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 02. – М., 1979. – 393 с.
3. Кривчикова Г.Ф. Методика интерактивного навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови: Дис. ... канд. пед. наук.: 13. 00. 02. – К., 2005. – 205 с.
4. Мишечкина В.В. Обучение конспектированию как средству развития речи: Дис. ... канд. пед. наук.: Орел: Орловск. гос. техн. ун-т, 2000. – 168 с.

5. Серета О.М. Навчання майбутніх філологів писемного спілкування німецькою мовою засобами електронної пошти: Дис. ... канд. пед. наук: 13. 00. 02. – К., 2006. – 191 с.

УДК 378.1:338.48

І.М. Мініч

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТУРИСТСЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

У статті досліджено проблему удосконалення якості підготовки кадрів для сфери туризму в сучасних умовах господарювання, з'ясовані сучасні концепції професійного навчання фахівців з туризму, наведені блочно-модульні принципи змісту професійного навчання, структурована модель практичної підготовки фахівця туризму.

The article analyzes the problem of quality improvement in preparation of personnel in the sphere of tourism in modern conditions. It defines the modern ideas of vocational training of tourism experts, the matter of vocational training and gives the structured model of practical preparation of tourism expert.

В епоху стрімкого розвитку міжнародних зв'язків – наукових, культурних, економічних – у житті суспільства зросло значення туризму. Цивілізований туризм можливий лише при наявності розвинутої системи туристської освіти. Фундаментальна туристська освіта – порівняно нова сфера просвітництва. Існуюча дотепер система підготовки була пов'язана з підвищенням кваліфікації туристських кадрів. Але підвищення кваліфікації спеціаліста при відсутності базової освіти не вирішує кадрової проблеми.

Сьогодні освіта не може не помічати ери інформаційної цивілізації. Вона повинна давати людині глибокі наукові знання, навчити вільно володіти комп'ютером, уміти перетворювати інформацію в знання, а знання застосовувати на практиці.

Гуманізація освіти, про яку так багато говорять, повинна бути сконцентрована на піднесенні життєво важливих цінностей, формування знань про культуру інших народів, повноцінне володіння іноземними мовами [1].

Сучасна освіта повинна виробити єдину концепцію філософії освіти, економіки освіти, екології освіти, правових питань освіти, технології виховання і навчання.

Серед багатьох проблем освіти необхідно виділити перегляд цілей вищої освіти, поставивши на перше місце реалізацію потреби особистості в інтелектуальному, культурному і моральному розвитку.

Реалізація потреби особистості в освіті має принципове значення, тому що вчити можна лише того, хто хоче вчитися, хто прийшов до вузу за покликанням.

У цьому змісті вища освіта повинна бути “елітною” – найкращою і “елітарною”, тобто для кращих. Особливістю підготовки фахівців для сфери туризму являється орієнтація навчального процесу на реалізацію професійно-орієнтованих потреб і разом з тим пізнавальних інтересів в області конкретних знань туристської діяльності [5].

Сучасний ринок праці вимагає від кваліфікованих фахівців, крім ґрунтовних теоретичних знань, ще й певного досвіду роботи за обраним фахом, тому практична підготовка є однією з важливих складових процесу підготовки фахівців з туризму.

Концепції професійного навчання фахівців туризму.

В основу моделі фахівця в сфері туризму покладено суб'єктні концепції формування професійного мислення та змісту підготовки спеціаліста, зокрема:

- праксеологія туризму; концепція туризму як професійної діяльності;